

Nadaljnje zavezniške čete se izkrcale v južni Franciji

Zavezniška invazijska sila raztegnila mostišča na obrežjih južne Francije in začela prodirati proti severu. Čez sto milj dolg pas ozemlja med Marseillem in Nico pod zavezniško kontrolo. Odpor Nemcev v Franciji se krha pod udarci. Ameriški in britski letalci vrgli čez 8000 ton bomb na nazijske letalske baze v Belgiji in Holandiji ter nemška mesta. Ruske kolone prekoračile reko Biebrzo v prodiranju proti Vzhodni Prusiji. Ameriške bombe potopile tri japonske parnike

Stockholm, Švedska, 16. avg.—Poročila iz Berlina se glase, da so se nadaljnje zavezniške čete izkrcale na ozemlju južne Francije med Toulonom in San Remom, italijansko luko, vzhodno od Nice.

Rim, 16. avg.—Ojačene ameriške in francoske invazijske sile so prodirale osem milj daleč na 40 milj dolgi fronti med Cannesom in Toulonom, dočim so letala pripeljala več tisoč vojakov v ozadje fronte. Nemci uničujejo pomole in druge naprave v Nici, Cannesu in St. Tropezu. Radio Alžir poroča, da so zavezniški zasedli Cannes in Croix des Gardes.

Rim, 16. avg.—Zavezniške čete, med temi ameriške in francoske, ki so invadirale ozemlje južne Francije včeraj zjutraj med Marseillem in Nico, so raztegnile mostišča na obali skoro brez odpora s strani Nemcev. Zdaj prodirajo proti severu v namenom spojitve z zavezniško silo v severozahodni Franciji.

Uradni komunikacije, objavljen danes zjutraj, pravi, da so ameriške in francoske čete okupirale otoka Port Cros in Levant, deset milj od obrežja, in rt Negre na celini, 28 milj vzhodno od Toulona, velike francoske luke in mornarične baze. 125 milj dolg pas obrežnega ozemlja med Marseillem in Nico je pod kontrolo zavezniške sile.

Ameriški letalci, ki so izvršili polet nad obrežjem južne Francije, so povedali, da niso nikjer opazili koncentriranega nemškega odpora proti zavezniški invazijski sili. Ameriška motorna vozila drve po obali. Uradno poročilo pravi:

„Na obrežjih južne Francije, kjer so se izkrcale zavezniške čete, so vojne operacije uspešne. Poleg vojakov so v akciji oklopi in motorne kolone. Mostišča so bila raztegnjena v teku operacij. Naša letalska sila kontrolira ozračje. Nekateri hribi v ozadju so v naših rokah. Konvoji stalno odhajajo in prihajajo. Letala so pripeljala več tisoč padalcev, ki so se spustili na tla v ozadju nemških utrdb.“

Poročila govore o demoralizaciji med nemškimi vojniki. Ti se podajajo v trumah, kar je posledica rušenja nemških črt v severozahodni Franciji. Vojaki se zavajajo, da je polom Nemčije blizu.

Zavezniški stan v Franciji, 16. avg.—Dasi se je polovica nemške sile izmuznila iz pasti v kordilatorju med Falaisem in Argentanom, ki se je zožila na devet milj, se tam nahaja še okrog 50.000 vojakov nemške sedme armade, katerim preti uničenje. Odpor nemške sile se krha pod udarci zavezničev. Čez pet tisoč Nemcev se je podalo v zadnjih 24 urah.

Zavezniški so okupirali Epancy ob cesti, ki vodi iz Falaisa v Mezdun. Britske in kanadske čete se bližajo Vassyju, nemški pa trdnjavi. Prve so dosegle do točke, ki je oddaljena samo eno miljo od trdnjave.

General Dwight D. Eisenhower, vrhovni poveljnik zavezniške sile v severozahodni Franciji, je dejal, da vojne operacije prihajajo v zadnjo fazo in da bo nemška sila kmalu zdrobljena.

Nemške leteče bombe ubile 2441 Angležev
London, 16. avg.—Ministrstvo za notranjo varnost je razkrilo, da so nemške leteče bombe ubile 2441 ljudi, ranile pa 7107 v juliju. Med ubitimi je bilo 1022 moških, 1187 žensk in 232 otrok. V Juliju se ni nobeno nemško bojno letalo pojavilo nad Anglijo.

RUSKI NAČRT PREDVIDEVA KONTROLO VELESIL

Uporaba oborožene sile za vzdrževanje miru
SKLEPANJE SEPARATNIH POGODB

Washington, D. C., 16. avg.—Ruski načrt glede organiziranja povojnega miru predvideva kontrolo v rokah velesil, ki bi uporabljale silo za preprečevanje agresij v bodočnosti, je vzbudil zanimanje v tujakih uradnih krogih. Načrt je morda ključ do sovjetske zaščitne politike.

Načrt je vključen v analizi poveljnikov Lige narodov in predlogu za ustanovitev nove svetovne organizacije in je bil nedavno objavljen v Zvezdi, glasilu ruskih pisateljev, ki izhaja v Leningradu. Dospel je v Moskvo nekaj dni pred uradnim dokumentom, ki pojasnjuje sovjetske ideje o svetovni organizaciji.

Članek, vsebujoč analizo, je podpisal neki N. Malinin, ki ni drugače identificiran. Nekateri sodijo, da je ime psevdonim nekakega ruskega uradnika, najbrže Maksima Litvinova, bivšega zunanjega komisarja in poslanika v Washingtonu, ki je bil več let reprezentant Rusije pri Ligi narodov v Ženevi. On je znan kot zagovornik kolektivne zaštite.

Glavna točka ruskega načrta je, da morajo velesile, ki so v teku sedanje vojne demonstrirale svojo stabilnost in moč, igrati vodilno vlogo v svetovni organizaciji. Male države naj bi imele le posvetovalno besedo v važnih odločitvah.

Vezi med velesilami v okviru svetovne organizacije naj bi se utrdile s separatnimi pogodbami, ki naj bi določale tudi uporabljanje sile za vzdrževanje in zaščito miru v povojni dobi.

Glede vprašanja organiziranja sile za vzdrževanje miru predvideva ruski načrt ustanovitev mednarodne letalske sile, ki bi lahko naglo udarila po agresorju. Argument je, da mednarodna policijska sila ne bi mogla izvrševati funkcij.

Albanski gerilci apelirajo za pomoč
Zavezniški naj jim pošljejo orožje

Bari, Italija, 16. avg.—Polkovnik Bedri Spahui, načelnik albanske vojaške misije, ki je dospela v to mesto, je apeliral na zavezničke, naj nujno pomoč albanski osvobodilni armadi, ki se bori proti nemški okupacijski sili. Dejal je, da to armado tvori čez 40.000 mož, ki pa potrebujejo orožja za uspešno borbo proti Nemcem.

Spahui je dejal, da se albanska osvobodilna armada mora boriti proti močnemu in dobro oboroženemu sovražniku, kakor nacionalističnim elementom, ki pomagajo nemški okupacijski sili. Tri nemške divizije so v Albaniji.

„Mi smo hvaležni zaveznikom za dosedanje pomoč,“ je dejal Spahui. „Želimo le, da se poveča. Partizansko gibanje se je razširilo na skorje vse albanske kraje. Zdaj sestavljamo seznam kvizlingov in izdajalcev v upanju, da bodo prišli pred sodišče, da jim naložimo zaslužene kazni za storjene zločine.“

Preiskava napada na italijanske ujetnike
Seattle, Wash., 16. avg.—Vojaške avtoritete so odredile preiskavo napada na taborišče v Lawtonu, kjer se nahajajo italijanski ujetniki. Napad so uprizarili zamorski vojniki. Več ujetnikov je bilo ranjenih.

Belgijski kralj odveden v Nemčijo

Nacijske avtoritete ignorirale proteste

London, 16. avg.—Belgijski kralj Leopold je bil odveden v Nemčijo 6. junija, na dan, ko so zavezniški invadirali Normandijo, so izjavili belgijski krogi v Londonu na podlagi poročil, ki so jih dobili iz zanesljivih virov. Vse se je izvršilo v taki naglici, da se kralj ni mogel niti posloviti od svoje žene in otrok.

Leopold je hotel videti svoje otroke, ki so bili v gradu pri Clergnotu, provinca Namur. Nacijske avtoritete so izjavile, da jih bo lahko videl, če pridejo v Laeken, kjer je kralj bival pod policijskim nadzorom. Otroci so prišli tja potem, ko je bil Leopold odveden v Nemčijo.

Nacijske avtoritete so ignorirale proteste prominentnih Belgijcev, med katerimi je bil tudi kardinal Van Roey, proti deportaciji Leopoldove žene in njene matere v Nemčijo. Obe sta bili dva dni pozneje odvedeni v Nemčijo.

Padec produkcije orožja napovedan
Načrti glede preureditve industrij

Washington, D. C., 16. avg.—Donald M. Nelson, načelnik odbora za vojno produkcijo, je napovedal, da bo Amerika znižala produkcijo orožja, streliva in drugega bojnega materiala za 40 odstotkov, ko bo vojna z Nemčijo zaključena. On je tudi namignil, da se bo nacijska vojna mašina kmalu zrušila pod udarci zavezniške sile.

Znižanje produkcije orožja bo omogočilo zvišanje produkcije civilnih potrebščin. Nelson je dejal, da bo slednja dosegla stopnjo iz leta 1939.

Nelson in Paul V. McNutt, načelnik komisije za mobilizacijo delovne sile, sta podala skupno izjavo, v kateri naglašata, da se bo produkcija orožja nadaljevala v sedanjem tempu do poraza Nemčije. Oba sta tudi poudarila, da ne bodo nastale resne poteškoče v zvezi s preureditvijo industrij, ki so zdaj udeležene v produkciji bojnega materiala, za produkcijo civilnih potrebščin. Zavedni načrti so že sestavljeni in se bodo lahko izvajali, ne da bi dežela trpela.

Oblačilna unija podpisala novo pogodbo
Chicago, 16. avg.—Krajevna unija International Ladies Garment Workers (ADF) je podpisala novo pogodbo z organizacijo delodajalcev. Pogodba določa zvišanje plače in krije okrog 5000 delavcev.

Tiskarska unija spet v ADF
Washington, D. C., 16. avg.—Ekskuzivna Ameriške delavske federacije je naznanila, da se je mednarodna tiskarska unija vrnila v njen krog. Unija ima okrog 65.000 članov.

Častniki ranili maršala Kesselringa
London, 16. avg.—Radio Alžir poroča, da so vojaški častniki napadli in ranili maršala Alberta Kesselringa, poveljnika nemške oborožene sile v Italiji. Poročilo ne omenja drugih detajlov.

Churchill obiskal vojake pred invazijo
Rim, 16. avg.—Premier Winston Churchill je obiskal britske čete, preden so se invadirale južno Francijo, se glasi vest. On je konferiral tudi z vojaškimi voditelji pred invazijo.

AMERIKA MORA DOBITI OTOKE NA OBEH OCEANIH

Senator McKellar predložil resolucijo
ZAŠCITA ZDRUŽENIH DRŽAV

Washington, D. C., 16. avg.—V senatu so se slišale zahteve, da mora Amerika dobiti vse otoke na Pacifiku in Atlantiku v interesu svoje lastne varnosti. Senator Reynolds, demokrat iz Severne Karoline in načelnik odseka za vojaške zadeve, je priporočal prevzetje otokov Velike Britanije, Francije in Holandije.

Diskuzija se je pričela, ko je senator McKellar, demokrat iz Tennesseeja, predložil resolucijo, da Amerika po porazu Japonske zasede vse otoke, katere je Japonska posedovala pred napadom na Pearl Harbor, ali pa so bili pod njenim mandatom, in se nahajajo med ekvatorjem in vzporednico 30 na severu. V tej grupi so otoki Ryukyu in Formosa. Poleg teh mora Amerika dobiti tudi Bermudo in vse otoke Zapadne Indije, katere posedujejo evropske države.

Reynolds je dejal, da se strinja z resolucijo in da je za prevzetje vseh otokov, ki jih Amerika potrebuje za svojo obrambo. Velika Britanija in Francija naj z odstopom otokov plačata svoje dolgove Ameriki iz prve in druge svetovne vojne.

Senator Chandler, demokrat iz Kentuckije, je dejal, da mora biti Amerika realistična. Ponoviti ne sme napak iz prve svetovne vojne in dopustiti, da bi strateški otoki prišli v roke potencialnih sovražnikov ali šibkih držav, ki jih ne bi mogle ščititi.

„Pritiskati moramo na Francijo za odstop otokov pri Novifundlandiji in odračunati ceno od njenega dolga Ameriki,“ je rekel Chandler. „Bila bi velika zmota, ako bi Amerika prepustila kontrolo strateških otokov drugim, ki jih ne morejo braniti. V njenem lastnem interesu, kakor tudi v interesu obrambe zapadne hemisfere, je posest teh otokov.“

Nemci zapuste grške otoke?
Bojazen pred zavezniškim sunkom

Istanbul, Turčija, 16. avg.—Poročila iz grških krajev pravijo, da je general Rosler, poveljnik nemške okupacijske sile, storil korake za preprečevanje zavezniškega napada na zapadno Grčijo in Albanijo.

Rosler je nasledil generala Scheidela. Poročila trdijo, da je odredil umik vojakov čez južno Grčijo. Nemška sila se koncentrira na obrežju zapadne Grčije in spodnje Albanije. Nemške čete so nadomestile bolgarske v krajih ob grško-jugoslovanski meji.

Nepotrjeno poročilo pravi, da je poveljnik nemške sile na Samosu in Lesbosu, grškima otokoma na Egejskem morju, poslal čete v pristanišna mesta. Možnost je, da bodo Nemci zapustili otoka.

Stavka ustavila gradnjo podmornic
Groton, Conn., 16. avg.—Gradnja podmornic v ladjedelnici Electric Boat Co. je bila ustavljena zaradi stavke delavcev in strojnikov, članov unije Ameriške delavske federacije. Nastala je v znak protesta proti priganjstvu.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Support Society

Narodna in Zdravstveno društvo (Ivan Chicago) in Kanada \$0.00 na leto, \$0.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta in Chicago in okolice Cook Co. \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta in inositive \$0.00. Subscriptions rates for the United States (except Chicago) and Canada \$0.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$0.00 per year.

Črna glasila so dopisovalci—skopirani dopisi in nenarodni dopisi, ki so vrzani. Skopirani dopisi vrzani (trije, povesti, drame, pesmi itd.) so vrzani po prijateljski in v sloj, ki je prišel pošto.

Advertisements rates as follows:—Manuscripts of communications and unpublished articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vsa, kar ima stik s Helmu

PROSVETA

2057-40 So. Lawrence Ave., Chicago 28, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz
naselbin

PRISPEVKI ZA SANS

Chicago.—Brat Anton Gantar, tajnik društva št. 120 SNPJ iz Gallupa, New Mexico, je poslal vsoto \$22.00 SANSu v podpošo. Darovali so sledeči: Društvo št. 120 SNPJ \$5.00, John Novak s soprego in družino \$11.00, Anton Gantar in Mary Marinšek vsak po \$2.50 in Jennie Marinšek \$1.00, skupaj \$22.00.

Nadalje se je oglasil brat John Kobi iz Dulutha, Minn., in poslal SANSu v pomoč vsoto \$12.50, katero sta nabrala on in br. Carl Gerlovich. Prispevali so sledeči: Carl Gerlovich \$5.00, John in Mary Cobi \$2.00 in John Rikush \$1.50; po \$1.00: Anton Blatnik, John Ivanc, John Novak in N. N., skupaj \$12.50.

Vsem darovalcem, kakor tudi nabiralcem se za njih zavednost in naklonjenost ter pomoč naši organizaciji iskreno zahvaljujemo z željo, da se nas na isti način spominjajo le druga društva in posamezniki, ki se zanimajo za interese slovenskega naroda v stari domovini.

Upravni urad SANSa.

BRUTALNI DOLŽNIK

Monroe, Mich.—Jack Grant je nekoč obraboval restavracijo v Mercedu, Mo. Ker pa so se v deželo naselili slabi časi, je bil Grant kmalu ob vse. Izgubil pa ni samo svojega denarja, ampak tudi denar, ki so mu ga posodili njegovi prijatelji, da je prišel restavracijo.

Nekedane dne pa sreča v salunu Jack Grant Johna Clarka, kateremu je dolgoval šeststo dolarjev.

"No, kako pa gre?" vpraša John Jacka. Jack se izgovarja, da zelo slabo, kajti vedel je, da bo John zahteval denar, ki mu ga je nekoč posodil. Nekaj časa oba molčita, nato pa prične piti in se zalivati z žganjem. Ko sta se po posteno naluckala, se je vnel med njima prepir. John je zahteval, da mu mora Jack povrniti denar, ako pa ne more povrniti denarja, šeststo dolarjev, naj pa vsaj plača pijačo, ki sta jo popila.

Jack, ki je bil večji in močnejši od Johna, se je silno razbujal in prišel groziti Johnu. Ker pa je John še vedno stlil vanj in zahteval denar, ga nenadoma z vso silo udari v obraz. Vnel se je med njima strahovit pretep in končno je Jack zbil Johna na tla. Ves krvav se John nato pobere in jo pobral iz salona. Jack pa je še dalje popil. Sam pri sebi se je hujšil in kiel, da bo Johna takoj ubil, ako se zopet pokaže v salonu.

Kmalu nato pa se John res prikaže na vratih salona in junaško stopi k bari. Naroči si pijačo, nato pa ponovno zahteva od Jacka, naj mu takoj povrne denar. V Jacku je vse zavrelo. Navnel je nanj kot razjarjeni bik. Toda to pot se je John spretno umikal Jackovim udarcem, a ne za dolgo. Jack ga, dobi v roke in suje zdaj v željst, zdaj v obraz in preklinja, čez to je povračilo dolga z obrestmi vrod.

Ko je John videl, da ga bo Jack ubil, zbere vso silo in pobegne iz salona. Toda krvoločnemu Jacku še ni bilo dovolj krvi in sledi Johnu na ulice. Na

ulici se zopet pograbi in Jack ponovno zbije Johna na tla. Tedaj pa je bilo Johnu dovolj: Jacka zgrabi z vso silo za nogo in ga podere na tla, nato pa zgrabi samokres in sproži kroglo naravnost Jacku v srce.

Frank Kroll.

S pota

Duluth, Minn.—Tukaj imamo sedaj zelo lepo vreme. Navzlic temu, da imamo vojne čase, je prišlo v te kraje mnogo turistov, ki se zdravijo za takozvano rožno mrzlico (hay fever). Minnesota je priznana kot dežela zdravja. Sam si krepim zdravje v krasni naravi.

V soboto, 12. avgusta, odpotuje večja skupina delegatov in glavnih odbornikov ABZ v Chicago, od tam pa na konvencijo ABZ v Rock Springs, Wyo.

Mattie Pogorelec.

ZADEVA BLAGAJNE

BIVŠEGA KLUBA

White Valley, Pa.—Ker vse kaže, da bo kmalu konec naciističnega divjanja, ki je razdejal naše domovino Slovenijo, kjer smo bili rojeni, kmalu konec, in ker bo naše ljudstvo v Sloveniji potrebovalo nujne pomoči, je naša bratska dolžnost, da prebrskamo in pregledamo vse kote in poiskemo, če je kje kakšen dolar in ga damo naši stari domovini na oltar.

Tu lastnoročno podpisani bivši člani kluba št. 195 JSZ, ki je prenehal posloovati 1. 1919, izjavljamo, naj se preostala gotovina, katero poseduje blagajnik bivšega kluba Jurij Previc, izroči Jugoslovanskemu pomožnemu odboru, slovenska sekcija, kateri zbira prispevke za naše revne rojake v stari domovini.

Neradi prihajamo s to zadevo v javnost, ker pa je bil Previc že nekajkrat pozvan, naj dotični denar izroči odboru slovenske pomožne sekcije, a je vselej dal dokaj ničevan odgovor, smo se odločili, da ga javno pozovemo, da stori, kar smo sklenili bivši člani kluba št. 195 JSZ. Slede lastnoročni podpisi:

Joe Britz, tajnik bivšega kluba; Jacob Zajc, Poughatam Point, Ohio; Steve Shifler, Export, Pa.; Valentin Čebakelj, Export, Pa.; Anton Oswald, Delmont, Pa.; Martin Raspet, Slickville, Pa.; Josephine Britz, White Valley, Pa.

NEKOLIKO
RAZMOTRIVANJA

Bellingham, Wash.—Pazno sem prečital Chokov dopis v Prosveti z dne 3. avgusta, v katerem razpravlja, kaj storiti z Nemčijo. Z mnenji Choka se strinjam. Obenem pa menim, da so mnogi Nemci proti Hitlerju, a pomagati si ne morejo.

Ko je bil Hitler na vrhuncu svoje moči, so bili mnogi "nemci" zanj, na žalost tudi mnogi Slovenci. Mnenja sem, da se bi mnogim Nemcem zgodila krivica, ako bi vse Nemce kaznovali na kakršen koli način. Edino zdravilo je—po mojem mnenju—ki ga ima predsednik Roosevelt: "Security for all! Security for big and small." Seve, predsednik ima v načrtu tudi mednarodno policijo, katere bi

vzdrževala mir. Noben narod ne bi smel napasti drugi narod. Norman Thomas, socialistični voditelj, imenuje to "diktaturo". Ali je temu res tako? Stalina smo še do nedavna zmerjali z najgostimi imeni, ker je bil diktator... A kaj sodijo danes o njem... Gre pač za to: Ali imajo ti voditelji iskren in pravičen namen, povzdigniti zaostale narode materialno in duševno? Dati jim priložnost za boljše življenje in boljše izobrazbo? Količno nasprotnikov je imela sovjetska Rusija baš zato, ker je dala svobodo ženam v Turkestanu in drugih zaostalih krajih! Zdej, ko se ženske svobodne, blagoslovijo Stalinovo "diktaturo". Vedite tudi to: dober in skušen gospodar-kmet je bil vedno strog gospodar. Zato jaz nisem tištega stalnega zmerjanja v Prosveti z diktatorjem smatral za nekaj, kar bi bilo-ustrežno. O demokraciji pa mi industrijski delavci več vemo ko pa nekdo, ki misli—le misli—da nekaj ve, v resnici ve pa bore malo... George Gornik, 493.

GLAS IZ FLORIDE

New Smyrna, Fla.—Iz naše države se le redko kdo oglasi v Prosveti, zato bom napisal nekaj vrstic, ki bodo zanimale Slovence v drugih naselbinah. Razumljivo, človeku, ki se ne bavi s pisanjem, ni tako lahko pisati, in baš zato se naši poljedelci v Floridi redkokdaj oglašajo.

V tej naselbini je precej lepo številno Slovencev; imamo tudi svoje društvo, ki je edino v tej državi. Zgradili smo si tudi svoj društveni dom, kjer se ob prostem času shajamo in zabavamo.

V splošnem smo Slovenci naprednega mišljenja; bavimo se z zelenjavo in vrtnarstvom, nekateri celo rečejo, da se bavimo s farmarijo. Raste tu prilično vse, prav tako kakor na severu. Največje dobrate pa nam daje južno sonce po zimi, tako da nam ni treba biti zaprt v nezdružljivih zakurjenih sobah od 7 do 8 mesecev na leto, kakor v mnogih državah na severu. Tu kaj hodimo kar bos, kot smo nekoč hodili v stari domovini.

Nekateri slovenski naseljenci prebivajo turže mnogo let. Oni so morali orati floridsko divjino. Tukajšnje pionirske družine so: Sopotnik, Luznar, Pleterški in še nekaj drugih družin. Počasi smo se jim pa pridružili še drugi. Večina Slovencev je prišla iz premožnejših krajev, veliko jih je prišlo tudi iz Clevelanda in Chicago.

Od morja smo oddaljeni samo deset milj. Torej, nimamo daleč, če si zaželimo malo skopati. Tu imamo dve svetovno znani letovišči, in sicer Dayton in New Smyrna Beach.

Marsikdo bi rajši živel v toplih krajih po zimi, toda mnogi ne vedo, kakšne so razmere na jugu. Pišec bi svetoval vsakemu, da si ogleda Florido, kjer je veliko zanimivosti za naše poljedelce in mestne ljudi. Tudi vlada v Washingtonu se je odločila in poslala tisoče bolnih vojakov v krasni Dayton Beach, kjer se lahko sprehajajo po zimi ob morju. Kadar človek stoji na obrežju Daytona Beacha, ima v resnici veličasten pogled.

Morda bi kdo mislil, da je tu velika draginja. Pa temu ni tako. Cene živilih in drugih stvarim so približno enake cenam na

severu. Kdor pa se hoče baviti z vrtno, je pa še ceneje. S tem pa ni rečeno, da nimamo nobenih nepravil. Da, tudi nepravilke imamo. Včasih preveč dežuje ali pa premalo ali ob nepravem času in vrtnarji smo udarjeni. V mesecih avgustu, septembru in oktobru navadno imamo preveč dežja. Toda dobra stran te nepravilke pa je, da v teh mesecih ne pride veliko zelenjave. Ker pride hitro rastejo, jih čestokrat pomori slana. Tu pri-nemo saditi in sejati konec septembra. Letos so nekateri pridelali zelo veliko paprike. Iz te naselbine so letos vozili tovarni avtomobili silno veliko paprike, katere je prinesla \$3 na bušel. V bližini živi neka Slovenka z mladoletnim sinom. Stara je čez 60 let. Pročala je nad 2000 bušlov paprike. Pa to ni vse. Pridelala sta tudi veliko drugega sočivja in sadov. Ni nič drugega, ko drugorođci hvalijo pridnost slovenskega naroda.

V začetku sezone smo prodajali paradiznike po \$70 bušel. Proti koncu pa so paradizniki precej ceneji, ker niso več dobre kvalitete kot v začetku sezone. Kdor je letos vsadil veliko paradiznikov, je bil v zagoni, kajti težko je dobiti delavce, da bi pomagali trgati. Navzlic temu pa so si mnogi pomagali med seboj in priskočili na pomoč drug drugemu. Res je lepo, kadar se spravi cela vas in potegne enega ali drugega iz kritičnega položaja.

Letos so delali tudi taki, ki jim ni treba, ker so videli, da bi se drugače pridelki uničili.

Pozimi nas čestokrat obiščejo Slovenci iz drugih držav. Dasi-ravno je danes potovati zelo težko, vendar imamo tu in tam obiske.

Ako bi katerega zanimalo, kako se imamo v Floridi, bom rado- devolje še kaj napisal.

Edward Dolles, 603.

JANKOVICH POROČA
O POTOVANJU

Cleveland, O.—V zadnjem dopisu sem nakratko opisal Niagarske slapove, mesto Niagara Falls, Buffalo in Erie, Pa. Danes pa hočem malo opisati mala farmarska mesta, in sicer Conneaut, O., Painesville in Fairport Harbor.

Mesto Conneaut je majhno, šteje približno 10 tisoč prebivalcev. Kakor po večini vsa ameriška mesta, tako je tudi to pomešano s prebivalci različnih narodnosti. V njem živi okoli 15 do 18 slovenskih družin. Hrva-tov je menda nekoliko več; tudi Poljakov ne manjka. Seveda tu di brez črnecov ni. Slovenci nimajo svoje cerkve. Kam hodijo k maši, mi ni znano, sicer pa me tudi ne zanima. Izmed slovenskih časopisov sta najbolj upoštevana Prosveta in Enakopravnost. Nekaj rojakov je naročeno tudi na Ameriško domovino. V naselbino pa prihaja več glasil SDZ, kajti v mestu imajo društvo SDZ.

Najprvo sem obiskal družino Ogrin, katere je dobro poznana v naselbini in prav tako v Cantonu in Clevelandu. Tudi jaz poznam Ogrinove že dolgo časa in kadar pridem do Painesville, se ustavim pri njih. Iz Ogrinov hiše ne gre nihče lačen, tudi večni popotnik ne. Pri Ogrinovih je bila tedaj večja družba, med njo tudi John Renko, zastopnik Enakopravnosti, in njegova žena, ki sta se nahajala na počitnicah. Razvil se je prijateljski pogovor.

Ogrinovi imajo štiri otroke: dve odrasli hčeri, katerim jaz pravim cvetke, in dva močna, stasita sinova. Oba sta vojaka z oficirskim činom. Ako pride-ta z nacistični skupaj, jima bo-sta potrla kosti, kajti sta močna in pogumna. Družini Ogrin se najlepše zahvaljujem za prijazno postrežbo.

Nadalje sem obiskal naročni-ka Prosvete Kolofaticha, ki je po narodnosti Hrvat, toda govori lepo slovenščino. On je naročnik na dnevniki Prosvete že mnogo let. S pisanjem sedanje-ga urednika se strinja. Kako mu ugaja Prosveta, je dokaz, ker je plačal naročnino za dve leti, ki znaša \$9.60. Njegova naročnina je imela poteti šele konec av-gusta, a plačal je vseeno za toliko časa naprej. Kupil je od mene tudi Adamičovo knjigo "My Native Land", nato pa za "stroške" navrgel še za nekaj kozarčkov "ta železno". On do-bro ve, da imajo popotniki stroške. Sicer pa ni njemu nič za par

copakov. Mož je zdrav kot rjaba v vodi, povrhu pa še samski. Močan pa tako, da bi kozolce pre-vračal. Torej, prijatelj Kolofatich, najlepša hvala za naročni-no in drugo postrežbo.

Obiskal sem tudi družino Marn, katero poznam že dolgo časa. Marnovi so naročniki Prosvete že mnogo let. Ustavil sem se tudi pri starem znancu Thomasu Čebaku, ki je tudi naročnik Prosvete. On je Gorenjec, to je iz tiste dežele kot moja Cilka. Od kje pa je doma njegova soproga, ne vem. Tudi Čebakovi imajo edinega sina pri vo-jakih. Nekaj časa smo se prijateljsko razgovarjali o tem in onem, potem pa smo se poslovili. Najlepa hvala vsem skupaj za izkazano gostoljubnost. Rad bi obiskal tudi tajnika Sedmaka in nekatere druge znance, toda čez dan so bili v tovarnah, jaz pa sem se moral zvečer odpeljati v mesto Painesville, kjer sem v hotelu prenočil. Za sobo sem plačal samo \$1.25. To je zelo poceni, posebno, ker je bila soba velika in snažna.

Drugo jutro pa sem se takoj napotil v tri milje oddaljeno slovensko naselbino Fairport Harbor, kjer živi okoli 18 slov. družin. Vsi tamkajšnji Slovenci so moji stari znanci in prijatelji. Družna Lunka ima goslinjo, družina Kapelj pa trgovino z vinom na debelo. Mesteca Fairport Harbor leži na lepem kraju ob Eriškem jezeru. Prebivalci po večini delajo v veliki tovarni, ki izdeluje cement. Slo-venci so treznega in naprednega mišljenja. Večina izmed njih prihaja iz Notranjske, od Postojne in St. Petra. Nekaj pa jih je tudi iz Cerkvenice in njene okolice. Cerkve Slovenci nimajo. Pravijo, da prav lahko shajajo brez nje. To jim pa rad verjamem. Svojo cerkev pa imajo Poljaki. Navzlic temu pa nima-jo nič več sreče v življenju kot oni, ki niso tako pobožni. Tudi naši dragi v stari domovini nimajo veliko sreče, so križani, navzlic temu, da skoro na vsakem hribčku stoji cerkev ali pa kapelica. Vsa tista tisočletna ka-toliška vzgoja je vzgojila ljudi v komuniste, kajti po zadržku Omana, patra Ambrožiča in Ameriške domovine, so danes vsi partizani komunisti. Ta je pa res lepa: dobri slovenski katoličani so se čez noč spremenili v brezverske boljše. Naši dušni pastirji res niso bili uspešni, da po tisočih letih katoliške vzgoje niso nič dosegli, da jim slovenski narod, slovenski partizani nočejo slediti, temveč rajši tolčejo junaško po nemških buticah.

Poleg omenjenih družin sem obiskal tudi nekatere druge, nekaterih pa nisem, ker delajo ponoči, podnevi pa spe. Prav rad bi govoril s tajnikom društva št. 355 SNPJ Lovrencom Bajcem, toda je baš tedaj zaspal, pa ga nisem hotel nadlegovati. Hvala vsem, ki so mi na mojem potovanju postregli in izkazali gostoljubnost. S tem končam moj spis o potovanju.

Anton Jankovich.

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpišite svoj list!

Reakcija zmagala v senatu

Zadnje dni smo se v nekaj člankih dotaknili najvažnejše zakonodaje, ki je sedaj pred kongresom. Tiče se kruha in dela, počne in prazne sklade, vsaj deloma upajoče in totalno brezupne bodočnosti mnogih milijonov delavcev, ki bodo ob koncu vojne—ali pa le prej—vrženi na cesto.

Pisali smo o dveh zakonskih načrtih, o tako zvanem Kilgorovem in Georgevem osnutku za civilno demobilizacijo in gospodarsko rekonstrukcijo po vojni. Podali smo tudi glavne točke Kilgorovega osnutka, ki vsaj skusa gledati realnosti v obraz in priznava neizbežnost velike brezposelnosti v današnji slabi ekonomski uredbi. Na drugi strani pa Georgev načrt ignorira vso realnost na puhti domnevi, da povonja brezposelnost ni nobena briga federalne vlade, marveč stvar vsake posamezne države. Sloni na bankrotirani domnevi, da kar je važno za deželo, je čim prostejše gibanje "svobodnega podjetništva," v realnosti monopolističnega kapitalizma, in "state's rights" ali nekih puhlih "državnih pravic," kar je vaba na kaline.

Ker posamezne reakcionarne sile, ki so na delu tudi ali še posebno v kongresu, smo podvomili, da bi senat sprejel Kilgorov načrt. In res ga ni. Združili so se zopet republikanci in južni burbonci in sprejeli Georgev načrt, ki je veliko slabši od Kilgorovega in sploh nič najmanj ne odgovarja potrebam dežele.

Če se bo enako zgodilo tudi v nižji zbornici kongresa, bo v veliki potonji brezposelnosti ostalo mnogim milijonom delavcev le to, kar jim nudijo državni zakoni glede brezposelnostne podpore. In ti zakoni jim nudijo le od 16 do 20 tednov—odvisno je od posamezne države—brezposelnostne podpore na leto. Ta podpora je za veliko večino delavcev zelo mizerna, kajti povprečno znaša v vseh državah le \$13 na teden. Kadar poteče ta mizerna podpora, se če delavec medtem ne dobi dela, bo šel lahko zopet v—"Hooverville."

Našteti nižja kongresna zbornica sledi senatu in sprejme nekaj slinčnega kot je Georgev osnutek, bodo Hooverville leto, dve po vojni tako gotovo zopet vstali na smetiščih velemest te dežele kot mi pilimo ta članek. In sicer neglede, kdo bo sedel v Beli hiši.

Formalistični Kilgorov načrt se se tega zavedali in skušali preprečiti Hooverville vsaj v prvih par letih po vojni. In preprečili so jih namrečvali s tem, da bi brezposelnostni delavec vsaj leto, dve prejemal takole brezposelnostne podpore, ako bi ne mogel dobiti dela, da bi lahko sebe in svojo družino vsaj za silo preživljal.

Ampak reakcionarji so v senatu kričali, da bi bilo to subvencioniranje—jenobe... Nič pa niso pred par leti kričali, da kongres ne sme subvencionirati bogatih lenuhov, ki se žive od izkoriščanja drugih, od masnih dividend, ki jih prejemajo od korporacij kot delničarji.

Nič niso kričali, ko je kongres pred par leti sprejel zakon, po katerem bodo velike korporacije z nabasanimi blagajnami lahko po tej vojni potegnile milijarde dolarjev "davčnega popusta," če se njih kolese ne bo vrtilo, če v "dobi rekonstrukcije" ne bodo napravile povprečno toliko profita kot so ga skozi par let pred Pearl Harborjem. Nekateri ekonomski pravijo, da bodo na podlagi tega zakona korporacije po vojni lahko potegnile do 30 milijard dolarjev iz blagajne ameriške vlade.

Večbiznis je torej izborni preskrbljen tudi za "suha" leta. Če kapitalisti ne bodo mogli delati: enakega dobička kot so ga v letih 1940-42, ko je bila že odprta vladna blagajna za velika vojna naročila, se bodo enostavno podali do zakladniškega urada in zahtevali svoj kos prate za svojo nikdar sito malho. To jim bo dovoljeval zakon. Če U.S. Steel Corp. na primer ne bo delala dobička po vojni radi padca produkcije, bo lahko iz federalne blagajne prejela več milijonov dolarjev "popusta" kot bo med vojno vplačala korporacijskega davka. Enako tudi ves drugi business.

Ko je bil ta zakon v delu pred kongresom, ni reakcija nič kričala, da bodo take subvencije pomohkule ali polemile "free enterprise"—velike in male korporacije in njih delničarje. Nič takega ni bilo. Sploh ni bilo nič kričanja in zelo malo opozicije v kongresu proti tej radodarnosti, oziroma razmetavanju zvezne blagajne, da ne rabimo močnejšega izraza—na primer legalno ropanje.

Vse drugače pa je, kadar pride pred kongres kak zakoniki osnutek, ki bi dal nekaj drobcev tudi brezposelnim delavskim masam. Tedaj je pa ogenj v strehi. Deželo bo vzel hudic in iz vseh delavcev napravil največje lenuhe, kakor da bi bilo to res aspiracija večine in kakor da bi bil človek po naruri lenuh. Ne rečemo, da niso tudi lenuhi po naruri; toda med delovnim ljudstvom jih je na splošno malo. Kar si preprost človek želi, je stalno delo, pa bilo te težje ali lažje in s plačo, da se lahko pošteno preživi. Lenuhe je torej treba iskati v družbi, ki od rojstva uči svoje parazite, da je delo nekaj poniževalnega, nekaj umazanega in grdega, samo za "nižje" ljudi. In med višjimi krogi je ta "filozofija" tako udomačena kot pri berču revčevina.

Potem, ko smo napisali gornje vrstice, smo čitali, da bo tudi nižja zbornica kongresa sprejela nekaj slinčnega kot je Georgev načrt za "relevanje" velike brezposelnosti po tej vojni. Sicer bi tega problema ne rešil niti Kilgorov načrt, toda ta osnutek vsaj stremi, da bi brezposelnost čim bolj znižal, njenim žrtvam pa nudil nekoliko več drobcev skozi 52 tednov v letu, ne samo 15 do 20 tednov. In ta načrt bi pobijal brezposelnost s tem, da bi delovnim masam dal večjo kupno silo, kar je kardinalna potreba, če se hoče vrteti kolese industriji. Ampak reakcija je slepa in ne zna drugega kot le kopati grob deteli.

Ameriške tankovne sile so se po prebitju nacistične obrambne črte pri St. Loju začele naglo razširjati iz Normandie po Bretaniji in po centralni Franciji v smeri Pariza. Na sliki je videti velik tank in oklepni avto, ki prodirata skozi razdejani Avranche.

Imperializem - nositelj vojne

Ivan Kilar

Razredno zavedno delavstvo je naš čas postavil pred ogromne naloge, katere bo lahko izvršilo samo, če bo pravilno ocenilo gibalne sile sodobne družbe. In po njih uravnavalo svoje delovanje. Med najvažnejše gibalne sile sodobne družbe spada brez dvoma imperializem. Proučevanje imperializma je važno in potrebno zlasti radi tega, ker se ustanovitelja znanstvenega socializma Marx in Engels nista bavila z raziskovanjem imperializma, saj je to pojav, ki se je razvil šele v zadnjih desetletjih 19. stoletja, torej v času, ko sta svoje življenjsko delo že končala. Vendar je njihova objasnitev osnovnih zakonov kapitalizma dala trdnjo podlago, da je lahko marksistična znanost imperializem razumela in ocenila.

Beseda imperializem izhaja od latinske besede imperium in je pomenila pri Rimljanih oblast, ki jo je Rim izvajal nad podložnimi narodi. Ta oblast je bila zlasti velika in je obsegala skoraj ves takrat znani svet za cesarja Trajana (98-117 po Kr.). Imperializem v širšem smislu besede pomeni torej stremenje po gospodstvu nad drugimi narodi. Končni cilj tega stremljenja bo seveda ustanovitev velike svetovne države.

Imperializem v tem smislu je seveda zelo star pojav, star tako, kakor je organizirana država. Poznali so ga že stari kulturni narodi, kakor Babilonci, Asirci in Egipčani in našli bi lahko polno primerov tudi za srednji in novi vek. In vendar zgodovinarji in politiki imenujejo predvsem dobo od osemdesetih let 19. stol. naprej imperialistično dobo in sledijo jim v tem tudi marksistični pisatelji Roza Luxemburg, Sternberg, Buharin in drugi. Imajo zato tehten vzrok, kajti imperializem, kakor se je razvil v osemdesetih letih prejšnjega stoletja, se v marsičem bistveno razlikuje od na zunaj sličnega stremljenja v prejšnjih dobah. Razlika ne leži samo v tem, da je imperializem postal prav izrazit in splošen pojav, ki že na zunaj označuje dobo od osemdesetih let pa do danes. Važnejše je, da se sodobni imperializem razlikuje od starejšega po gibalnih silah in po notranji naravi, ki ga žene k udeleževanju.

Imperializem v starem in srednjem veku je v glavnem povzročila želja vladajoče plasti kakega močnega naroda, da poveča svojo fevdalno rento na račun slabših in manj organiziranih narodov. Zmagovita vojna je prinesla plen, nove tribute, davščine in dohodek prisilnega dela. To so razlogi, ki so privedli do ustanovitve ogromnih držav, kakor n. pr. rimske, frankovske, arabske in mongolske države.

Ze zgodaj se pojavi kot važna gonilna sila imperializma trgovski kapital. Njegova vloga postane očitna že v starem veku. Povzročil je n. pr., da so Rimljani razdejali Kartagino in Kopti 146 pr. Kr., čeprav je bila njih politična in vojaška sila že popolnoma brezpomembna. Rimski trgovski kapital se je hotel na ta način znebiti nevarnih trgovskih konkurentov. Trgovskemu kapitalu je treba tudi pripisati, da so Rimljani osvojili helenistične države ob vzhodnem robu Sredozemskega morja. V novem veku je imperialistična vloga trgovskega kapitala že od začetka velika, saj je njegova naloga, da so odkrili nove dele sveta.

Znano je, da je 1. 1492 Kristof

Slika z vzhodnega bojišča, kjer ruski vojniki na podoben način padejo "nepremagljivo" nemško armado iz Stalingrada.

Zemljevid Vzhodne Prusije, na meji katere stoji več ruskih armad, da vdrejo v osrčje pruskih militaristov.

Ko se je v sedemdesetih letih začela imperialistična doba v zgoraj označenem smislu, je Francija že imela obsežno kolonialno posest. Poudariti je treba, da je glavna gonilna sila francoske kakor tudi angleške kolonialne ekspanzije prav do sedemdesetih let 19. stol. trgovski kapital, ki šele sedaj polagoma stopa v ozadje, da prepusti prvo mesto industrijskemu kapitalu.

Med leti 1750—1820 se je v Angliji izvršil prevrat v gospodarstvu radi uvedbe strojev in parne sile. Pojavile so se prve tovarne, vrste proletariata so se začele množiti, dobiček spretnih podjetnikov je naglo rasel. Po 1. 1815 je tudi kontinent sledil vzgledu Anglije in vedno hitrejši zamahu. Že v sredini 19. stol. je industrijski kapital postal odločilni faktor meščanske družbe. Gospodarski, tehnični in znanstveni napredek je bil izreden, človeštvo ni doživelo prej v stoletjih toliko sprememb kakor sedaj v desetletjih. Vendar so ta napredek spremljale tudi senčne strani in te so postajale vedno bolj očitne.

Meščanska družba počiva ravnotako kakor antična in fevdalna na izkoriščanju, samo da to izkoriščanje nima oblike suženjskega dela ali tlake, temveč sloni na večvrstnosti, ki jo iztisne kapital iz delovne sile, ki je brez lastnih produkcijskih sredstev. Kopičenje bogastva v maloštevilnih rokah spremlja vedno večje osiromašenje množice in zato je vedno ostrejši razredni boj neizogiben. Razen tega trpi kapitalistično gospodarstvo na notranji neskladnosti, ki se prav drastično javlja v gospodarskih krizah. Sicer vlada tudi v gospodarstvu zakonitost, vendar je ta zakonitost slepa in ne služi človeštvu. V ustroju kapitalistične družbe in v notranji zakonitosti kapitalističnega gospodarstva je treba iskati tudi nove gonilne sile imperializma, ki se javljajo v sedemdesetih letih 19. stoletja.

Odkar se je uvedel v industriji strojni obrat, se javlja stremjenje k veleobratu in k vedno višjemu organskemu sestavu kapitala. Uporaba mehaničnih sil in strojev zmanjšuje delež živga dela pri produkciji, toda vzporedno s tem se zmanjšuje tudi vrednost izdelanega blaga. Če opazujemo gibanje cen skozi daljšo dobo, opazimo, da navzlic pogostemu kolebanju cen in industrijskih izdelkov padajo. Če se zmanjša vrednost izdelanega blaga, mora najpo pasti tudi dobiček podjetnika.

(Dalje prihodnjik.)

Problem povojne brezposelnosti

Milijoni bodo izgubili delo

Chicago, 16. avg.—William H. Spencer, pokrajinski direktor federalne komisije za mobilizacijo delovne sile, je v teku diskuzije po radiu, ki se je vršila pod pokroviteljstvom čikaške univerze, dejal, da je treba že zdaj storiti korake za rešitev problema povojne brezposelnosti. Možnost je, da bo šest milijonov delavcev izgubilo zaslužek v prehodni dobi, ki pride v času preureditve industrije, ki so zdaj udeleženi v produkciji bojnega materiala, za produkcijo civilnih potrebščin.

Spencer, ki je dobil dopust od univerze, ko je prevzel pozicijo pokrajinskega direktorja, je dejal, da bo treba uposliti 55.000.000 delavcev po zaključitvi vojne, osem milijonov več kot jih je bilo uposlenih 1. 1940.

Diskuzije sta se udeležili tudi Neil H. Jacoby, profesor ekonomije na čikaški univerzi, in Robert Nathan, bivši član odbora za vojno produkcijo. Slednji je zdaj svetovalec odbora za osvoboditev Francije, čigar predsednik je general Charles de Gaulle. Vsi so kritizirali načrt, ki je bil sprejet v senatu zadnji teden. Avtor tega načrta je senator George, demokrat iz Georgije. Ta določa, da brezposelnostna podpora pride v območje posameznih držav. Načrt, ki sta ga sestavila senatorja Murray in Kilgore, je bil poražen v senatu. Ta je določal plačevanje brezposelnostne podpore iz federalnega sklada.

Masne aretacije v Nemčiji

Cez sto vojaških častnikov ustreljenih

Stockholm, Švedska, 16. avg.—List Tidningen je citiral izjavo ljudi, ki imajo tesne zveze z Nemčijo, da se krvava čistka v Nemčiji nadaljuje. Čez tisoč vojaških častnikov in civilistov je bilo aretiranih v zadnjih dneh in izmed teh je bilo najmanj sto ustreljenih. Masne aretacije so posledica atentata na Hitlerja, ki je bil izvršen 20. julija. Hitler je ušel smrti.

Poročilo iz zanesljivih virov pravi, da je Hitler odredil, da morajo vojaška sodišča obsoditi vsakega častnika, ki se protivi oddajanju nacijskih pozdravov, v smrt. Ti so nadomestili vojaške pozdrave.

Moskva, 16. avg.—Dva ujeta nemške generala sta podpisala izjavo, s katero se nemške vojaške častnike in ljudstvo, naj končajo vojno. To sta W. Kuzowski in B. Lindeman. Izjava se apelovala objaviti moskovski listi.

General trdi, da bo čez tridesetih nemških divizij na baltični fronti uničenih, če ne bodo kapitulirale pred Rusi. Hitlerjeva "strategija" je odgovorna za položaj teh divizij.

Drugo Borutovo pismo

Na položaju 17., 5., '44.

Draga mama!

Ne vem, ali je pismo, ki sem ga pisal prejšnji mesec, prišlo do Vas. Vseeno Vam bom pisal od časa do časa v upanju, da bo eno od njih vendar prišlo do Vas.

Ce pomislim, da so minula že več kot tri leta, se mi zdi kar neverjetno, da sem Vam lahko pisal samo enkrat med tem časom. Pisal sem redno striču v Švici, od katerega ste lahko dobili novice. Pravzaprav ne vem od takrat, ko ste odpotovali, nič, razen nekaterih malenkosti, iz katerih sem sklepal vse ostalo. Mislim, da ste najbrž šli v Ameriko preko Soluna in Tibega okeana. Kje ste bili potem v Ameriki, pa nisem mogel poznati, kaj se je zgodilo, niti kako ste živeli pozneje. Seveda sem v zaporu mnogokrat mislil na Vas in na Vašo dolgo pot, na Vaše življenje v tujini, ki je moralo biti za en del prijetno, kljub temu pa vendar težko, ker ste bili tako daleč od domovine.

Težko si je predstavljati, kaj so pravzaprav večerne ure v zaporu. To je od takrat, ko se začne delati mrak, pa dokler ne zaspiš. Brati se ne da več, in tudi iz sosednjih celic se ne sliši več govorjenja. Samo monotona hoja tri korake naprej, tri korake nazaj. Uro za uro, dokler se ne vlečeš spat. Takrat zlojzi človeku po glavi najrazličnejše misli, takrat je bil skoraj vsak doma in mislil na svoj dom, na svojo družino, na svoje starše, brate in sestre. Skoro vsi so dobivali pisma od doma in sem jih nešteto krat zavaljal. Tudi jaz sem dobival pisma, vendar so mi pomenila vedno manj. Sajo vsakih par mesecev sem dobil pismo iz Švice in takrat se mi je zdelo, da sem ga dobil od doma. Stavek, ki ga je navadno pisal strič: "Tvojim sorodnikom gre dobro in te pozdravljajo," sem prebral nešteto krat in si bil njega predstavljal vse ostalo. Morda boste sedaj imeli priliko, da mi pišete in bom neskončno vesel, če bom dobil od vas vse podrobnosti, kako ste živeli. V zaporu sem imel prijatelja Ivana, tudi študenta iz Ljubljane, s katerim sva skupaj študirala, se sprehajala in igrala šah. Z njim sva se večkrat pogovarjala tudi o Vas in o Ameriki. Življenje, ki ste ga živeli v Švici, se nam je zdelo ravno nekaj nasprotnega, kot je bilo ono, ki smo ga živeli mi. Tudi ko je zatulila sirena, in so prebivalci malega mesta preplašeni bežali vsak v svojo luknjo, smo se mi veselo spogledali in dejali: "Že zopet so tu," če pa so začeli lajati še topovi nemškega DCA, smo rekli: "No vendar še nekaj." Steli smo srebrne ptice in čim več jih je bilo, tem boljše. Zdelo se nam je, da maščujejo vse naše trpljenje, trpljenje vseh naših ljudi, ki so umirali po taboriških in ječah. Kako se spominjam skupin ameriških letal, ki so v grozdih plula preko jasnega neba in med katerimi so kakor blisk švigali lovci "Lightning", "Tomahawk" in drugi. Včasih sem se spomnil na mojega Amerikanca Aljoša in mi je bilo žal, da ni še toliko star, da bi tudi on pomagal razbijati nemška gnezda. Razen tega, da bi se znašel pri partizanih, je bila moja največja želja, sedeti v takem srebrnem pticu in metati bombe na nemška mesta. Mnogokrat smo brali v kakem časopisu, ki se je pretihotapil v našo ječo,

Članice kraljeve unije 64 International Ladies Garment Workers (ADF) delajo obloko za jugoslovansko pomožno akcijo. Na sliki so Della Governalle, Conetta Myer in Jean Marchese. Obloko je naročila organizacija po imenu United Yugoslav Relief Fund, ki je bila ustanovljena na pobudo nekaterih prominentnih Američanov.

svetohilinske žalostinke Nemcev, ki so bili ubiti pri "barbarskih" napadih ameriških "letečih gangsterjev". Kako se nam je zdelo vse skupaj smešno! Mi, ki smo na lastni glavi doživeli mnogo bombardiranj s strani naših letal, smo pri vsaki bombi, ki je padla, bili veseli, ker smo vedeli, da je stvar nujna, čeprav lahko pademo tudi mi. In tako ni bilo samo naše mnenje, bilo je tudi mnenje vsakega poštno mislečega Evropejca. Steli smo alarme in ko jih je bilo proti koncu že po pet na dan, še nismo bili zadovoljni.

Sedaj pa sem že več kot dva meseca v hribih, in vesel sem, da misli o tem koraku tako kot vsi pri nas, tudi papa, "kajti samo ena je pot pravice in samo ena je sodba svobodoljubnega in kulturnega sveta." Zadržati sem bral v našem časopisu, da je naša vojaška misija, ki je šla v London, obiskala tudi Jugoslovane pri BBC. Ker je tudi papa tam, je bilo za njega srečanje zelo zanimivo in bi rad zvedel, kako je bilo.

Prehodi sem med tem časom domala vso Primorsko in jo spoznavam in odkrivam in vidim, da popreje o njej nisem vedel prav nič. Tudi po Tolminskem sem hodil. To je bil moj prvi obisk v planinah po tolikem času in nekoliko težko sem pihal navzgor in na žalost sem opazil, da po treh letih nisem več vajen hoditi po planinah. Vendar je bilo vseeno zelo lepo. Kaj bi vam opisoval Krn, Soško dolino in vse te lepote, saj jih sami dobro poznate. Kako prijetno je hoditi po tej naši deželi, kjer te v vsaki hiši sprejmejo kot draga gosta: "Dober dan, mamica." "Bog daj, tovariš, sedi in se pogrej!" In že smo zbrani okoli peči ali ognjišča in si pripovedujemo o naših skupnih uspehih. In ljudje poslušajo in pričakujejo boljše čase, katere s svojimi žrtvami že sedaj sami ustvarjajo. In skoraj vedno bi lahko končali pogovor tako kot pravi tovariš Vilfan: "Hudo je, pa bo že boljše."

Rad bi ti povedal še o tovar. Vilfanu. Spominjate se ga kot odvetnika dr. Vilfana iz Kranja. Težko si ga predstavljate kot vojaka. In tudi spoznali ga ne bi z brki, s titovko na glavi, s brizgalico na rami, v uniformi in zavezniškem vojaškem plašču. Že v prejšnjem pismu sem pisal očetu, da je z zanimanjem poslušal njegove radijske oddaje in ga v tem znamenju prisrčno pozdravljal.

Jaz sem postal na zunaj pravi "Tommy." Imam angleško uniformo in sem tudi nekoliko drugačen, kot sem bil popreje. Sem že skoraj tako plešast (brez zamere) kot je papa, pa tudi sicer pravijo, da sem mu bolj prejeden, nego sem mu bil prej. Sedaj tehtam 82 kg in mislim, da je kar zadosti. Če mi morete pisati, mi pišite na naslov Borut Furlan. Za sedaj mislim, v kakšnih okoliščinah se bomo zopet videli in koliko si bomo imeli povedati. Morda bo to kaj kmalu, morda bo do konca tega leta. Ko bo konec, pravijo pri nas ljudje, ne bomo delali ledeni dni ničesar, samo praznovanje in veselje se bomo.

Mnogo beskov tebi, moja mama in tebi, papa, poljube Stahi in Aljoši od Vašega

Bobo.

Dragi Boris!

Hvala za pozdrave, ki si mi jih poslal po radiju. Borut je v Slovenski Benečiji. Joža piše, da se je v deju izkazal in dobil težje naloge. Vse ti pove naš prijatelj Drago.

Marija.

Članice kraljeve unije 64 International Ladies Garment Workers (ADF) delajo obloko za jugoslovansko pomožno akcijo. Na sliki so Della Governalle, Conetta Myer in Jean Marchese. Obloko je naročila organizacija po imenu United Yugoslav Relief Fund, ki je bila ustanovljena na pobudo nekaterih prominentnih Američanov.

Problem primorskih Slovencev

Izjava Jugoslovanskega odbora iz Italije

Pred nekaj dnevi je časopisje objavilo vest, da je g. dr. Smolaka, minister zunanjih zadev AVNOJ-a sklenil sporazum z vlado maršala Badoglia, po katerem se Italija strinja, da Jugoslaviji odstopi Dalmacijo in Reko, medtem ko bi se v ostalih naših krajih imelo izvršiti po vojni ljudsko glasovanje.

Ako je ta vest resnična, potem "Jugoslovanski odbor iz Italije", z vsem povdarkom že sedaj izjavlja, da ne more biti nobenega vprašanja o tem, da se v naših krajih, kjerkoli že po vojni izvrši kakšno koli glasovanje o pripadnosti, ker ti kraji, ki si jih je Italija po prejšnji svetovni vojni s silo in goljufijo prisvojila, pripadajo po vsej človeški in božji pravici Jugoslaviji, in ker naš narod ne bo dovolil, da po tej vojni v naših krajih tudi en sam Italijan sodeluje o njegovi usodi. Naš narod je v krvavih borbah proti Italijanom s svojo krvjo in z uradnim sklepom ASNOJ-a — a z dne 30. novembra 1943 že zapisal svojo neomajeno odločitve o priključitvi k Jugoslaviji vseh naših krajev z Gorico, Tratom, Reko, Puljem in Zadrom.

Srednji vzhod, 30. 4. 1944. "Jugoslovanski odbor iz Italije."

Izleček iz nedodnega govora prvega ustnega častnika N. O. V.

Problem primorskih Slovencev je — če izvažemo tu oni del Slovencev, ki so že v prejšnjem stoletju pripadli drugi državi — nastal po sklenitvi versajškega miru. Dasi ko takrat politiki proglasili samoodlobo narodov kot osnovno misel, za katero uresničitev se je štiri leta prelivala kri, so bili vendarle kraji, popolnoma slovenski in popolnoma hrvaški, prisojeni drugi državi. Misel, v katero so verjeli vsi narodi, se je morala umakniti političnemu računu. Z našo krvjo in z našo zemljo je bila nekemu plačana politična in vojaška pomoč v vojni. Pravilnost se je obrnila v stran in pa je zatislila oči, naše ljudstvo pa je uhaljeno spoznalo, da so bile lepe besede o lepih idejah kakor mehurčki, s katerimi se igrajo otroci. O prvi sapi se razpršijo in za njimi ne ostane ničesar, razen nekaj mokrote — solza za izgubljenim sinom.

S tem dnem se je rodil za Jugoslovane problem Dalmacije in Istre, problem slovenskega Primorja.

Ko je zavladala v liktorsko butaro zasajena sekira, ko so se po tovarnah z znanimi civilizatorskim navdušenjem zavrteli stroji, da stkejo čim več črnih strojev, je postal problem primorskih Slovencev za vse nas skeleča zuna, ki je ni bilo mogoče pozabiti v vsakdanjem trudu domačih zadev. V sleherni naše srce so žgali plameni, ki so vpovalili "Radkan". V sleherni naš duši so odjeknili bazoviški streli, ki so pobili mlada slovenska življenja. Sole so se zaprle, družva so bila razpuščena, vasi so gorele in v lepih kraških nočeh, ko vsepovedno diši po brinju, so odmevali kriki mučenih in pretepanih. Slovenska Primorska je omelala "kakor kraška skala".

Na videz mogočna zgradba fašizma se je sesedla. Posiljal sta dve svetli zvezdi: Prva uporna nedolgovivna vojska N. O. V., druga sklep AVNOJ-a, da se slovensko Primorje priključi demokratični in federativni Jugoslaviji.

Primorci so sami posegli v boj za svojo svobodo. S tem so povedali več kakor vsi plebisciti, kakor vse izjave, kakor vsa zavita pisanja učenjakov in pismarjev.

Bazovica.

Članice kraljeve unije 64 International Ladies Garment Workers (ADF) delajo obloko za jugoslovansko pomožno akcijo. Na sliki so Della Governalle, Conetta Myer in Jean Marchese. Obloko je naročila organizacija po imenu United Yugoslav Relief Fund, ki je bila ustanovljena na pobudo nekaterih prominentnih Američanov.

MIHAIL ARCIBAŠEV

SANIN

Poslovenil Stane Krašovec

(Nadaljevanje)

Obe, vitki, mladi in lepi ženski, sta bili svetli od solca, smehljali sta se s strastnimi ustnicami in se pogovorili o praznih stvarih. Toda v Lidi se je dvigalo bolešno sovraštvo do srečnega, brezskrbnega dekleta. Karsavina je pa zavidela srečni, krasni, veseli in svobodni Lidi.

Po kosilu je vzela Karsavina knjigo, se usedla k oknu in je zopet začela kar tako nepremično gledati v svet in v topli vrt, ki je preživljal zadnje poletne dneve.

Prva bolest je minila. V njeni duši se je vse skrčilo v bolno utrujenost in brezbržnost.

"Saj je vseeno... uničena bom... Tako mi je torej usojeno... Umrla bom," si je apatično ponavljala.

Karsavina je zagledala Sanina prej, kot je on zapazil njo.

Visok in miren je šel čez vrt ter se oziral na vse strani in se dotikal z rokama vejic grmovja, kakor da bi se z njimi pozdravljala. Karsavina se je nagnila nazaj, pritisnila knjigo na prsi ter ga divje gledala, ko je počasi prihajal proti oknu.

"Dober dan!" je rekel in iztegnil roko.

Predno je ona utegnila vstati in se zavesti iz napol omotičnega kaosa čuvstev, je ponovil Sanin z vztrajno prijaznostjo:

"Dober dan vendar!"

V njegovem glasu je bilo nekaj takega, kar je vzelo Karsavini možnost, da bi zavpila, vstala in odšla; izgubila je voljo in tiho odgovorila:

"Dober dan..."

Ko je odgovorila, je začutila, da je on močnejši od nje in lahko napravi z njo, kar hoče.

Sanin se je naslonil na okno in dejal:

"Pridite za trenutek na vrt, midva se morava pomeniti..."

Karsavina je vstala. Bila je vsa v oblasti ne navadne moči in ni vedela, kaj naj stori, kam naj gre in kako.

"Jaz bom tam čakal," je pripomnil Sanin.

Prikimala je in mučno jo je bilo sram, da mu odgovarja.

Sanin je odšel počasnih, mirnih korakov in Karsavina se je bala gledati za njim. Nekaj trenutkov je nepremično stala in stiskala roki. Potem se je hipoma zasunknila in celo privzdignila krilo, da bi laglje šla iz hiše.

Zlati solnčni žarki in rumeno listje je pronikalo skozi ves vrt. Že od daleč je Karsavina zagledala Sanina, ki je stal na stoji. Nasmehnil se ji je in pri njegovem pogledu se je deklara sramovala iti. Zdelo se ji je, da je obleka že ne skriva več pred Saninom in da vidi on vsako kretanje znanega, nagega telesa. Očutek onemoglosti in sramu je vzklik v njej tako, da jo je postalo strah vrta in svetlobe. Naglo, toliko, da ni padla, je prišla in se ustavila tako blizu, da bi je ne mogel videti cele od glave do nog.

Takrat jo je Sanin prijel za roko, jo potegnil s seboj med najbolj gosto zarastlo drevje in jo tam skoro posadil sebi na kolena. Sam je pa napol sedel na parobku stare jablane.

Od strani je lahko videl njen povešeni, nežni profil in mehke, slabotne, okrogle rame poleg svojih širokih in trdih prsi, ki so se jim nenavadno prilagale. Nehote je čutil, da slovesno obožuje njeno lepoto in kakor da bi se priklonil pred njo, se je sklonil in tiho poljubil tanko, suho blago, ki je prozorno pokrivala njeno toplo, nežno telo. Karsavina se je stresla, a se ni odmaknila. On jo je nadkrijal s svojo močjo in pogumom, ona pa njega s svojo než-

nostjo in lepoto; oba sta se pa bala drug drugega. Sanin ji je hotel povedati mnogo nežnih, pomirjevalnih besed, vendar se mu je zdelo, da bo pri prvi njegovi besedi Karsavina vstala in odšla; zato je molčal. Dekle je čulo njegovo napeto dihanje.

"Kaj hoče... Kaj bi napravil?... si je mislila odreenela od strahu in sramu. "Kaj res misliš spet... Jaz se bom iztrgala, ušla bom!"

"Zinočka," je končno dejal Sanin in njegov glas je nerodno izgovoril ime, ki ga ni bil vajen; bil je nežen in nenavaden.

Karsavina mu je mimogrede za hip pogledala v obraz in srečala njegove svetle oči, ki so jo navdušeno in boječe gledale tako blizu, da se je prestrašila. Prestrašila se ga je in obenem je instinktivno čutila, da ni on prav nič strašen in da se zdaj bolj on boji nje kot ona njega. Nekaj podobnega lokavi, deklinski radovednosti se je zganilo v kotičku njene duše in hipoma ji je bilo laglje, ni več se ni sramovala, da sedi na njegovih kolnih.

"Ne vem," je izpregovoril Sanin: "morda sem zelo kriv pred vami in ne bi smel priti... vendar vas ne morem pustiti tako!... Tako bi rad, da bi me razumeli... Kaj sem bil dolžan napraviti? Prišel je tak hip, ko sem začutil, da je med nama nekaj izginilo in če zamudim, se ne bo ta hip v mojem življenju nikdar ponovil... vi boste šli mimo in jaz ne bom nikdar doživel onega uživanja in sreče, ki ga lahko doživim... Vi ste tako lepi, tako mladi..."

Karsavina je molčala. Njeno prozorno, napol z lasmi pokrito uho je rdelo in trepalnice so ji podrtjevale.

Prav tako tiho, z nejasnimi in drhtečimi besedami ji je Sanin pravil o svoji ogromni sreči, ki mu jo jenučila ona, o tem, da ostane ta noč za vedno v njegovem življenju kakor pravljica. Po njegovem glasu je bilo slišati, da trpi, ker mu je nemogoče povedati nekaj takega, od česar bi minila žalost in prišel val veselja, od česar bi postala ona vesela, da je življenju nekaj dala in nekaj vzela.

"Vi trpite, včeraj je pa bilo tako lepo!" je rekel. "To trpljenje je pa samo od tega, ker je naše življenje nezmislno urejeno, ker so ljudje sami nakazali plačo za svojo lastno srečo... Če bi pa mi živeli drugače, bi ostala ta noč v najinjem spominu kot eden najdragocenejših, najzanimivejših in najlepših dogodkov, ki je samo zaradi njih življenje drago!"

"Da, če bi!" je mehanično rekla Karsavina in se hipoma celo sami sebi nepričakovano, lokavo nasmehnila.

Kakor da bi vzšlo solnce, da bi ptice zapele in trtice zašumele, tako je postalo lahko in svetlo v njegovi duši od njenega smehljaja, ki je za hip zopet porodil prejšnje veselo in pogumno dekle. Toda to je bilo samo vzplapolanje, ki je hitro ugasnilo.

Hipoma je stopila pred Karsavino vsa njena bodočnost v temnih, raztrganih in umazanih cunjah iz pletk, zasmeševanja, gorja in sramu, ki prehaja v sramoto. Vsi znani obrazi so se zablesketali pred njo in vsi so gledali zasmešljivo in ogabno. Nekake nezmislne slike so zdirjale okrog nje. Črn strah je pokrtil njeno dušo in ji vzbujal sovraštvo.

"Pojdite, pustite me!" je rekla Karsavina; prebledela je in stisnila zobe z neusmiljenim izrazom, kakor da bi se mu hotela maščevati za svoj smehljaj. Sunkoma se je odmaknila od njegovih prsi in vstala.

(Dalje prihodnjič.)

TAKI SO LJUDJE

Roman s francoskega podešljaja

Roger Martin Du Gard,
poslovenil C. Peletin

(Se nadaljuje.)

Spreved je bil veličasten.

Na čelu brigadir z dvema

orožnikoma. Potem župan in g.

Ennberg, ki ju spremljata poljski

čuvaj in pismošoj. V do-

stojni razdalji vaščani brez raz-

like strank, Houston, Tulle in

Pascalon, Bosse in Querolle,

Merlavigna in Ferdinand, kolar

Pouillaude in vsi šolarji. Za nji-

mi ženske-kakor pri pogrebu.

Končno, precej oddaljeno, kot

zadnja straža, z izrazom, kot da

se samo slučajno sprehajajo tod,

stopajo župnikova sestra, gospo-

dična Verne in njej ob strani gos-

podični Massot in Celestina.

Čim so orožniki krenili s ce-

ste na stezo, ki pelje do kmeti-

ze, sta Paqueuxova psa, prive-

zana na dvorišču, planila iz svo-

jega hleva in renčita, grizeta

verigo, in strašno lajata in bes-

nita. Skozi plot se vidi, kako so

se fežka vrata pri hiši malo od-

prla in se takoj spet zaprla.

Spreved se ustavi. Brigadir

stopi brez vidnega razburjenja

sam naprej do ograje in zakriči

v tišino:

"Paqueux, ste tu?"

Psa se vedno huje penita in

lajata. Houston se mora krepko

oprijeti vratu svojega Garibal-

dija, ki hoče priskočiti državni

oblasti na pomoč.

Tremutek mine.

Na pragu se prikaže suhljat

fant z ozkimi očmi in rumenim,

nizkim čelom. Množica šušlja:

"Kitajec..."

On zapre vrata za seboj, gle-

da brigadirja in, ne da bi stopil

korak naprej, vpraša:

"Kaj hočete?"

"Ukažite psoma mir in odpri-

te mi!"

Glas je odločen; v njem drhti

grožnja, ki odmeva v srcih vseh.

Kitajec navija trenutek svoje

brke, potem mirno uboga.

Za orožniki prodre pogumno

v ogrado županova skupina.

Drugi radovedneži se gnetejo

za plotom.

"Ali še prebiva tu vaš oče?"

Fant okleva; potem se trma-

sto obrne:

"To nikogar ne briga."

"Oprostite, mene briga. Mo-

ram govoriti z njim."

"Povejte meni. Mi bom že jaz

sporočil."

"Izrečno z njim moram govo-

riti," izjavi brigadir odločno in

stopi proti hiši.

Kitajec stoji kot pribit pred

zaprtimi vrati. Ne da bi mignil

z očmi, reče:

"Ni treba misliti, da se kar

tako stopi v našo hišo. O, ne!"

Brigadir prime za revolverski

tok. Množica nezadovoljno mr-

mra: ne ljubijo preveč Paqueu-

xov, toda še bolj mrze orožnike.

Iz toka potekne brigadir li-

stič in ga razgne pred očmi

mladega kmeta:

"Pazite, Paqueux, lahko slabo

izteče za vas. Obtožujejo vas,

da ste zaprl onemoglega starca.

Mi smo uradno tu, da razjasni-

mo celo zadevo. Dajte, da vsto-

pim. Sicer..."

Orožnika napravita kretujo,

kot da hočeta fanta prijeti in

vklentiti. On pogleda kot prega-

njana divja žival in meri z očmi

drugega za drugim: orožnike, žu-

pana in vse druge, ki so prišli na

dvorišče. Skomigne z ramami in

Pospravljanje ruševin v Cherbourg, Francija. Pri delu pri čiščenju ulic pomagajo tudi ameriški vojak. Z delom hite tudi v velikem pristanišču, da ga čim prej popravijo za promet. Do zdaj je bil ves ogromni material za zalaganje ameriške in angleške armade izkrcan na obrežju.

totogtno spregovori, kot da bi pljuval besede:

"Meni je vseeno! Vstopite, če hočete!" Nato udari s pestjo po vratih in strogo zapove: "Odprti!"

Sliši se, kako pade zapah, in vrata se zasujejo v tečajih.

Kmečka soba, prav posebno temna in zakajena.

Hči Paqueux se je umaknila v kot sobe, kjer je postelja pod križem, ki je okrašen s suho bukovovo vejico. Suha je, brez bokov. Otroče v kratki srajčki, z glavo, skrito v materin predpasnik, kaže samo rdečo zadnjico. Kot da bi hotel braniti sestro, se Kitajec postavi zraven nje.

"Dobro," pravi brigadir po kratkem molku. "In oče, kje je on?"

"Doma," odvrne fant.

"Kje je to?"

"V svoji sobi."

"Kje je ta?"

Istočasno pokazeta sin in hči z rokami na nizka vrata ob vznožju postelje.

"Pokazite mi pot," pravi brigadir.

Fant se obrne k sestri, potem gre do vrat in jih odpre. Ta vodijo v vlažno in črno pralnico; na koncu so druga vrata, in sin zavrti ključ v njih.

Brigadir se skloni, da stopi v klet, ki meri štiri kvadratne metre; zaduhel amrad izpuhteva v njej.

Na slabem ležišču sedi starec, oblečen v popolnoma novo bluzo, ki se zdi, kakor da mu drži gornji trup pokonci. Vsaka od grčavih rok je skrčena na enem od kolen; s pomožkujoci, rdeče obrobjenimi, brezizraznimi očmi gleda prišlece.

Klet je v prizidku; samo pri vhodu lahko stojiš pokonci. Brez stropa. Sredi upognjene opeke, med dvema šperovcema so napravili zaslon okence, ki se ne da odpirati. Tla so prstena. Na stolici je čista skleda; pred ležiščem je vedro za potrebo, brez pokrova in prazno, vendar se dviga iz njega duh po amonijaku.

"Dober dan, oče Paqueux," pozdravi brigadir.

Stari, že bebast, se ozre proti orožniku, pa nič ne odgovori.

"Laž..."

"Je pač star," razlaga Kitajec

z zajedljivim in zvijačnim izrazom. "Nima več moči. Ni več

"Kaj vendar počnete v tej luknji? Zakaj niste v sobi skupaj s svojimi otroki?"

"Tu mu bolj ugaja," zakriči surovo hči.

Vsi, celo starec, jo pogledajo. Ona škili in ta napaka kakor da še povečava nesramnost njenega obnašanja.

"Jaz govorim s starim, pustite, da on odgovori... Zakaj ste tu, stari oče, pri tem lepem vremenu? Tu se mora zastropiti človek. Ali ne bi bili rajši zunaj?"

Stari pogleda hčer, potem sina in končno brigadirja. Toda niti besede ne zine.

"Torej," povzame spet brigadir, "vstanite! Prišli smo, da vas peljemo na zrak. Meni se zdi, da vam ni v zabavo, da ste tu."

"Pa ravno!" se oglasi hči. "On sam hoče biti tu!"

Brigadir hoče prijeti očeta za roko. Toda starec se izmuzne z nepričakovano odločnostjo.

"Ne!"

Hči se reži.

"Ali nečete, da vam pomagamo? Dobro. Pa sami vstanite! Pojdite v sobo, da se pogovoriva med štirimi očmi."

"Ne!"

"Zakaj?"

Molk.

"Ali se bojite svojih otrok?"

"Nikogar se ne bojim!" zagodrnja stari.

"Zakaj se pa date potem zapreti v ta brlog?"

"Saj ni zaprt!" ugovarja hči.

"Oprostite. Ključavnica se odpre samo s ključem, ključa od obeh vrat sta pa na zunanji strani. To se pravi zaprt biti."

"Če se pa dobro počuti tu?"

bevske hči.

"Pustite nas pri miru!" ponovi stari z istim ostrim glasom.

"No," pravi brigadir, "to je kot na dlani: vaša otroka vas imata tu zaprtega, da sta gospodarja v hiši in se namesto vas okoriščata z vašim premoženjem!"

"Laž!" sikne hči.

Stari jo pogleda in zamrmra:

"Laž..."

"Je pač star," razlaga Kitajec

z zajedljivim in zvijačnim izrazom. "Nima več moči. Ni več

pri pameti. Hoče ostati tu, ker hoče imeti mir... Jesti pa ima, kolikor hoče, da, kolikor hoče.

Vse, kar rabi, ima, vsega ima! Ali ni reš, oče?"

"Da."

Sin stopi korak bliže.

"Pokaži orožnikom svojo pipo!"

Stari ubogljivo brska po slam-

njači in privleče počrtnjen viv-

ček in škrinice iz časopisnega

papirja s tobakom.

Kitajec triumfira:

"Ničesar mu ne odrečemo.

Vsaki želji ustrezemo... Ali ni

res, oče?"

"Da."

Brigadir osuplo godrnja:

"Torej je vse v najlepšem re-

du!"

Skloni se in položi roko na

starčovo ramo:

"Čujte, oče Paqueux, zadnji-

krat: povejte mi resnico. Nič

čitajte vsak dan?"

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vas

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, angleškem jeziku in drugih...

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne... Cene zmerno, unikatno delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2857-59 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane vsa enaka, za člana ali nečlana \$1.20 za eno letno naročnino. Če va člani plačajo pri zasnovanju \$1.20 za eno letno naročnino. Torej sedaj ni vroka, reči da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista. In obenem doplačati dotično vsoto lista Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je: